

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार
ग्रामविकास विभागांतर्गत जिल्हा परिषदेकडील
गट-क संवर्गातील पदांकरिता दिव्यांगासाठी पदे
सुनिश्चित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
शासन निर्णय क्र. दिव्यांग-२०१९/ प्र.क्र.१४१/आस्था-८
बांधकाम भवन, २५, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई ४००००१
दिनांक २२ फेब्रुवारी, २०२१

वाचा:-

- १) केंद्र शासनाचा दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६
- २) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन परिपत्रक क्र. दिव्यांग-२०१९/
प्र.क्र.२५१/दि.१२/११/२०२०
- ३) केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची
दिनांक ०४/०१/२०२१ ची अधिसूचना
- ४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन परिपत्रक क्र. दिव्यांग-२०१९/
प्र.क्र.२५१/दि.क.२, दि.०२/०२/२०२१
- ५) ग्रामविकास विभाग, परिपत्रक क्र. दिव्यांग-२०१९/प्र.क्र.१४१/आस्था-८, दि.१७/०७/२०१९

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार दिव्यांगासाठी शासन सेवेत ४% आरक्षण निश्चित केले आहे. त्यास अनुसरून दिव्यांगासाठी शासन सेवेतील पदांची पदसुनिश्चिती करणे आवश्यक आहे. यासाठी केंद्र शासनाने त्यांच्या दिनांक ०४/०१/२०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी केंद्र शासनाच्या www.disabilityaffairs.gov.in या संकेतस्थळावर Policy/Act/Rules-Notification येथे List of post identification suitable for Person with Benchmark Disability notified on ०४/०१/२०२१ या शिर्षाखाली प्रसिध्द केली आहे. सदर अधिसूचनेमध्ये नमूद केल्यानुसार केंद्र शासनाने पदे सुनिश्चिती करून दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेली गट-"अ" ते गट- "ड" मधील जी पदे राज्य शासनाच्या आस्थापनेवर (अधिनस्त कार्यालयातील पदांसह) आहेत, अशा पदांबाबत केंद्र शासनाने प्रसिध्द केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्य व जबाबदा-या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासन सेवेतील पदांशी समान आहेत, अशा पदांची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील सदर पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करण्याच्या सूचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने दिनांक ०२/०२/२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित केलेल्या आहेत.

कोरोना विषाणू प्रादुर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर ग्रामविकास विभागांतर्गत जिल्हा परिषदेकडील आरोग्य विभागाशी संबंधित पदे भरण्याची तातडी विचारात घेऊन सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने त्यांच्या दिनांक ०२/०२/२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या निर्देशानुसार जिल्हा परिषदेकडील गट-क संवर्गातील आरोग्य सेवक (पुरुष), आरोग्य सेविका, प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ, औषध निर्माता, आरोग्य पर्यवेक्षक ही पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्य शासनाच्या अखत्यारितील पदांची पदसुनिश्चिती करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी दिनांक ०४ जानेवारी, २०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी प्रसिध्द केलेली आहे. केंद्र शासनाच्या दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार जिल्हा परिषदेकडील गट-क व ड संवर्गातील पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करण्यासाठी विभागामार्फत उप आयुक्त (आस्थापना), विभागीय आयुक्त कार्यालय, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली आहे. सदर समितीने केंद्र शासनाच्या दिनांक ०४/०१/२०२१ च्या अधिसूचनेमधील पदांची पडताळणी करून जिल्हा परिषदेकडील भरतीयोग्य पदांसाठी केंद्र शासनाच्या अधिसूचनेमधील सर्वसाधारणपणे समकक्ष आढळून येणा-या जिल्हा परिषदेकडील पदांकरिता दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित करून अहवाल सादर केला आहे.

२. तथापि, सद्यःस्थितीत कोरोना विषाणू प्रादुर्भावाच्यापार्श्वभूमीवर जिल्हा परिषदेकडील आरोग्य विभागाशी संबंधित पदे तातडीने भरावयाची आहेत. समितीने सादर केलेला अहवाल तसेच केंद्र शासनाच्या दिनांक ०४/०१/२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेतील समकक्ष पदांशी पडताळणी करून जिल्हा परिषदेकडील गट-क संवर्गातील आरोग्य सेवक (पुरुष), आरोग्य सेविका, प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ, औषध निर्माता, आरोग्य पर्यवेक्षक ही पदे या शासन निर्णयान्वये दिव्यांगासाठी नवीन प्रवर्गासह विवरणपत्र "अ" मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे सुनिश्चित करण्यात येत आहेत.

३. सदर शासन निर्णय केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दिनांक ०४/०१/२०२१ ची अधिसूचना व सामाजिक न्याय विभागाच्या दिनांक ०२/०२/२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या सूचनेस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२२२१८०२२८७५२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ. वसंत माने)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
- २) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. मंत्री, (ग्रामविकास) महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ५) मा. राज्यमंत्री, (ग्रामविकास) महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ६) मा. मंत्री, सामाजिक न्याय महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ७) मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा. विरोधी पक्ष नेता, विधानसभा/विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई

- ९) मा. विधानसभा/विधानपरिषद सर्व सदस्य, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- १०) मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ११) अ.मु.स./प्र.स./सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मुंबई
- १२) अप्पर मुख्य सचिव, ग्राम विकास विभाग, बांधकाम भवन, फोर्ट, मुंबई
- १३) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १५) प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १६) आयुक्त, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
- १७) आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, आयुक्तालय, पुणे
- १८) सह/उपसचिव (सेवा), समान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १९) सह/उपसचिव (आस्थापना), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २०) समितीचे संबंधित सर्व सदस्य (दिव्यांग कल्याण आयुक्तालयामार्फत)
- २१) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २२) उप आयुक्त (आस्थापना), विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
- २३) निवडनस्ती (आस्था -८)

विवरणपत्र-अ

शासन निर्णय ग्राम विकास विभाग क्रमांकदिव्यांग 2019/प्र.क्र.141/आस्था-8 दि.22 फेब्रुवारी 2021 चे सहपत्र.

अ.क्र	पदाचे नांव / Designation	कार्यात्मक आवश्यकता (गरज)/ Functional Requirements	अपंगत्वाच्या प्रकारानुसार पात्रता निकष / suitable category of Benchmark Disabilities		पदांची जबाबदारी व कर्तव्ये / Nature of work performed	कामासाठी अपेक्षित परिस्थिती / working condition / Remarks
			अपंगत्वाचा प्रकार			
१	आरोग्य पर्यवेक्षक	S,ST,W,MF,RW,SE,H	a	LV,	साथ रोग नियंत्रणाकरिता प्राथमिक उपाययोजना करणे, पाणी नमुने तपासणे, पंचायत समिती स्तरावर प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे अहवाल संकलन करून वरिष्ठ कार्यालयास सादर करणे. कार्यक्षेत्रातील दौरा करून माहिती संकलन करणे	The work is performed inside as well as outside.Extensive touring is involved.Work place is usually in the communities.Bilateral hand activities should be adequate.The incumbent should be considered with aids and appliances.
			b	D,HH		
			c	OA,BA,OL,CP,LC, Dw, AAV		
			d	SLD		
			e	MD Involving (a)to (d) above		
२	औषध निर्माता	S,ST,W,BN,L,KC, PP,MF,RW,SE,H	a	D,HH	प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तरावर औषधी साठा स्विकारणे, नोंदवहया ठेवणे, वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना उपचाराकरिता आवश्यक औषधे पुरविणे तसेच रुग्णांना वाटप करणे.	The work is performed mostly inside.Mobility of the person should be adequate.The incumbent should be considered with aids and appliances. Should have functional communication skills.
			b	OL,BL,CP,LC,Dw, AAV		
			c	ASD(M),SLD,MI		
			D	MD Involving (a) to (c)above		

३	प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	S,ST,W,BN,MF, RW,SE,H,C	a	D,HH	प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तरावर रुग्णांचे विविध प्रकारच्या चाचण्या करून अहवाल देणे. पाणी नमुने तपासणी करणे.	The work is performed inside as well as outside. Requires fine eye hands coordination while performing task. The incumbent should be considered with aids and appliances wherever necessary.
			b	OL,BL,Dw, AAV		
			c	ASD(M),SLD,MI		
			D	MD Involving (a) to (c) above		
४	आरोग्य सेवक	S,ST,W,MF,RW, SE,H,	a	LV	प्राथमिक आरोग्य केंद्र उपकेंद्र स्तरावर बालकांना लसवाटप करून अहवाल तयार करणे, साथरोग नियंत्रणाकरिता प्राथमिक उपाययोजना करणे, पाणी नमुने संकलन करून प्रयोगशाळेत पाठविणे व आलेले तपासणी अहवाल संबंधित ग्रामपंचायतींना कळविणे व आवश्यक त्या उपाययोजनासाठी ग्रामपंचायतींना मार्गदर्शन करणे.	The work is performed inside as well as outside,the work place is a well - lighted rooms.The incumbent should be considered with aids and appliances.The worker works alone and also in a group.
			b	D,HH		
			c	OL,CP,LC,Dw, AAV		
			d	SLD,MI		
			e	MD Involving (a) to (d) above		
५	आरोग्य सेविका	S,ST,W,MF,RW, SE,H,	a	LV	प्राथमिक आरोग्य केंद्र उपकेंद्र स्तरावर आरोग्य सेवा, सुश्रुषा पुरवणे, गरोदर माता व बालकांची सुश्रुषा, सर्वेक्षण, लसिकरण तसेच अहवाल तयार करणे.	The work is performed inside as well as outside,the work place is a well - lighted rooms.The incumbent should be considered with aids and appliances.The worker works alone and also in a group.
			b	D,HH		
			c	OL,CP,LC,Dw, AAV		
			d	SLD,MI		
			e	MD Involving (a) to (d) above		

Abbreviations :

Sr.No.	Abbreviation	Long Form	Sr.No.	Abbreviation	Long Form
1	S	sitting	7	H	Hearing
2	ST	standing	8	BN	Bending
3	W	walking	9	L	Lifting
4	MF	Manipulation by Fingers	10	KC	kneeling Crouching
5	RW	Reading&Writing	11	PP	Pulling &Pushing
6	SE	Seeing	12	C	Communication

Abbreviations :

Sr.No.	Abbreviation	Long Form	Sr.No.	Abbreviation	Long Form
1	LV	Low Vision	10	AAV	Acid Attack Victims
2	D	Deaf	11	SLD	Specific Learning Disability
3	HH	Hard of Hearing	12	MD	Multiple Disabilities
4	OA	One arm	13	BL	Both Leg
5	BA	Both arm	14	ASD(M)	Autism Spectrum Disorder(M=Mild)
6	OL	One leg	15	MD	Mental Illness.
7	CP	Cerebral Palsy	16	MI	Multiple Disabilities
8	LC	Leprosy Cured	17	ID	Intellectual Disability
9	Dw	Dwarfism			